

Корифей вітчизняної медицини До 85-річчя від дня народження Любові Трохимівни МАЛОЇ

13 січня 2004 р. виповнилося б 85 років видатному вченому-клініцисту, блискучому організатору медичної науки, засновнику та першому директору Інституту терапії АМН України, Герою Соціалістичної Праці, Герою України, лауреату Державної премії СРСР і Державної премії України академіку НАН та АМН України, АМН СРСР і РАМН Любові Трохимівни Малої.

Л.Т. Мала народилася у с. Копані Оріхівського району Запорізької області в селянській родині. В 1938 р. закінчила лікувальний факультет І Харківського медичного інституту. Свій трудовий шлях Любов Трохимівна почала лікарем у дільничній лікарні с. Петровеньки Іванівського району Луганської області.

У суворі роки Великої Вітчизняної війни Любов Трохимівна – лікар фронтових шпиталів діючих Південного, Закавказького, Північнокавказького фронтів.

У 1950 р. Л.Т. Мала захистила кандидатську дисертацію “Туберкулинодіагностика в клинике внутренних болезней”, а в 1954 р. – докторську “Об изменениях сердечно-сосудистой системы при туберкулезе”. З 1955 р. вона – професор, завідувач кафедри шпитальної терапії Харківського державного медичного інституту.

Любов Трохимівна Мала – визнаний в Україні, на теренах колишнього СРСР, країн СНД і далекого зарубіжжя вчений. Природний талант, безмежна відданість справі, виключна працездатність, працелюбність, любов до людей були тим фундаментом, на якому вона сформувалася як видатний учений, знаменитий клініцист, чудовий педагог, визначний організатор медичної науки і охорони здоров'я, відомий громадський діяч.

Любов Трохимівна перша в Україні створила систему етапного лікування хворих на інфаркт міокарда, включаючи спеціалізовані кардіологічні відділення з блоком інтенсивної терапії, відділення реабілітації та санаторно-курортної реабілітації. Вона також перша в Україні під егідою ВООЗ почала дослідження в галузі епідеміології та профілактики найбільш розповсюджених інфекційних захворювань.

Відмінною рисою наукових досліджень, які проводила академік Л.Т. Мала, завжди був їх новаторський характер. Любов Трохимівна створила і розвинула новий напрямок у вітчизняній медицині. Вона була серед перших, хто ініціював епохальні дос-

лідження – вивчення нейрогуморальних механізмів регуляції при хворобах внутрішніх органів, у першу чергу, при серцево-судинній патології. Наслідком цього стали сучасні гіпотези і теорії, які отримали найбільший розвиток наприкінці ХХ і на початку ХХІ століть, зокрема нейрогуморальної активації при артеріальній гіпертензії, серцевій недостатності, ішемічній хворобі серця, включаючи найбільш важку форму – інфаркт міокарда. Розроблені Л.Т. Малою напрямки наукових досліджень знайшли підтвердження в сучасних підходах до лікування артеріальної гіпертензії, ішемічної хвороби серця, серцевої недостатності.

Любов Трохимівна Мала створила авторитетну наукову школу, підготувала 38 докторів і 186 кандидатів наук. Вона автор більш ніж 600 наукових праць, у тому числі 24 монографій, серед яких такі широко відомі: “Рак легкого” (1965), “Диагностика и лечение болезней сердца и сосудов, обусловленных туберкулезом” (1969), “Микроциркуляция в кардиологии” (1977), “Ишемическая болезнь сердца у молодых” (1978), “Патология сердечно-сосудистой системы при вегетативно-эндокринных заболеваниях” (1978), “Инфаркт миокарда” (1981), “Лечение болезней сердца и сосудов” (1982), “Ритмы сердца” (1993), “Хроническая недостаточность кровообращения” (1994, премія АМН України в галузі клінічної медицини), “Сердечные гликозиды” (1996, премія НАН України ім. М.Д. Стражеска), “Эндотелиальная дисфункция при патологии сердечно-сосудистой системы” (2000) тощо. Ці книги стали справжніми порадицями для науковців і лікарів.

Завдяки організаторському талантові та творчій енергії Любові Трохимівні в 1981 р. у Харкові було відкрито філіал Київського науково-дослідного інституту кардіології ім. М.Д. Стражеска, а в 1986 р. з її ініціативи на базі філіалу було створено єдиний в Україні науково-дослідний інститут терапії Міністерства охорони здоров'я України, з

1993 р. – Інститут терапії Академії медичних наук України. Очолований академіком Л.Т. Малою Інститут терапії за короткий час перетворився на потужний науково-практичний комплекс з сучасним діагностичним обладнанням, висококваліфікованим медичним персоналом.

Відкриття Інституту відіграло суттєву роль у поліпшенні якості діагностики та лікування населення України. Протягом більше ніж 60-річної роботи Любов Трохимівна допомогла вилікуватися десяткам тисяч пацієнтів. Її клінічні обходи були справжньою школою як для молодих, так і для досвідчених спеціалістів.

Багатоплановою та широкомасштабною була громадська робота Любові Трохимівни. Вона була надзвичайно працездатною, мала особливий організаторський талант. Любов Трохимівна обиралася заступником голови Всесоюзного наукового товариства терапевтів, головою Харківського обласного товариства терапевтів, заступником голови Українських товариств кардіологів і терапевтів, головою спеціалізованої вченої ради при Харківському державному медичному університеті з захисту кандидатських і докторських дисертацій, членом Міжнародної асоціації терапевтів, Міжнародного товариства інтернів і Міжнародного товариства артеріальної гіпертензії.

Достойно оцінений фундаментальний внесок Любові Трохимівні в розвиток медичної науки. Вона – заслужений діяч науки України (1968), академік АМН СРСР (1974), НАН (1992) та АМН (1993) України, Російської АМН. У 1980 р. Л.Т. Мала одержала Державну премію СРСР за розробку та впровадження в медичну практику сучасних методів діагностики початкових стадій серцевої недостатності, механізмів їх розвитку, профілактики та лікування (разом Ф.І. Комаровим, Н.М. Мухарлямовим, В.В. Меньшиковим, Л.І. Ольбінською, Ю.М. Беленковим, М.М. Міррахімовим та ін.). У 2003 р. Л.Т. Малій у складі авторського колекти-

ву співробітників Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України, Інституту геронтології і Інституту фармакології та токсикології АМН України за цикл наукових праць “Дослідження фундаментальних механізмів дії оксиду азоту на серцево-судинну систему як основи патогенетичного лікування її захворювань” присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки.

Л.Т. Малій було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці, Героя України, вона була нагороджена орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ступеня, Богдана Хмельницького III

ступеня, князя Ярослава Мудрого V ступеня, Держави та багатьма медалями. Любов Трохимівна була Почесним громадянином міста Харкова, удостоєна медалі ім. С.П. Боткіна.

Любов Трохимівна мала чутливе і добре серце. Загальновідомі її доброзичливість до людей, здатність до співчуття. Вона любила молодих учених і лікарів, щиро ділилася з ними своїми знаннями та досвідом.

14 квітня 2003 р. Любові Трохимівні Малої не стало. Її славетне ім'я назавжди залишиться в історії вітчизняної науки і медицини.

*П.Г. Костюк, О.О. Мойбенко,
В.Ф. Сагач, М.М. Ткаченко*